

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Legatis, De Successionibus Ab Intestato, De Renvnciationibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XLVII. Narnien. bonorum. An liberatio generalis à redditione rationum; & à quacumque alia actione, per uxorem legata viro, qui ejusdem uxoris bona extra dotalia administravit, importet etiam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74076](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74076)

NARNIEN.

BONORVM

P R O

CAROLO ALBERTO

C V M

ANTHEA SORORE.

Causa disputata coram A. C., in hac parte resoluta pro Carolo.

An liberatio generalis à redditione rationum, & à quacumque alia actione, per uxorem legata viro, qui ejusdem uxoris bona extradotalia administravit, importet etiam liberationem à debito restitutionis dotis.

S V M M A R I V M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 De modo decidendi has quaestiones super interpretatione legati.
- 3 An prohibitio detractio dotium capiat dotem ab ipso testatore debitam, & num. 3.
- 4 Inquirenda est substantia voluntatis, & non immorandum in verbis.
- 5 De distinctione inter testatorem litteratum, & illiteratum.
- 6 Vir non est debitor, neque administrator dotis consistens in quantitate constante matrimonio.
- 7 Liberatio, legata à debito cum expressione cause ab ista restrictione recipit.
- 8 De eadem conclusione, de qua num. 3.
- 9 De conjecturis, vel circumstantiis voluntatem testatoris suadentibus.
- 10 Quod in conjecturalibus, verisimile, vel inverisimile principaliter attendi debeat.

D I S C. XLVII.

Triusque parentis testamenta, inter istos fratrem, & sororem, multas produxerunt lites Coram A. C. disputatas, varièque decidas, praesertim verò istam super interpretatione legati liberationis, quã uxor viro fecerat, an scilicet debiti restitutionis dotis comprehenderetur, atque pro non comprehensione iudicatum fuit ad favorem Caroli; Cum etenim, contracto inter Albertum, & Magdalenam matrimonio, cum dote in quantitate scuto rum 3000., in partis solutionem, quidam census assignati fuerunt, matrimonio autem constante, ad favorem Magdalenæ aperta esset illa intestata successio, in qua prodierunt ad eò celebres decisiones *Narnien. bonorum coram Merlino*, quarum mentio pluries habetur *sub tit. de success. ab intestato*, ut potè circumferri solitè tanquam magistrales super utraque copulativa subiectione personarum & bonorum statuto feminarum exclusivo, ac etiã ad eundem effectum super dotationis qualitate; Undè propter eà magnas expensas pro huiusmodi litè sustinenda Albertum virum facere oportuit; Deindequè post victoriam aliqua bona ex huiusmodi successione obventa distracta sint pro dictarum expensarum reintegratio, seu pro dissolven-

dis debitis ex eadem causa contractis; Hinc proinde mulier præcedens viro, institutus filius masculis, cum perpetuo successivo fideicommissio, prius in linea masculina, deindequè feminina, & demùm favore cuiusdam generis transferralium, viro [quem usufructuarium quoque reliquit] amplissimum fecit legatum liberationis à quacumque redditione rationum ex causa administrationis ejus bonorum, ac etiam de omni & toto eo, cuius ipse esset debitor, tam ratione fructuum perceptorum, quàm ex causa alienationis quorumcumque bonorum & effectuum, assignata ratione, ut quidquid exinde perceptum fuisset, vel ipsi testatrici à viro manualiter datum, vel de ejus voluntate, ac mandato pro litibus, alijsque occurrentijs expensum esset.

Cumquè postea vir decedens, pariter aliquas fecisset dispositiones Anthæe filiae feminae nimium favorabiles, quæ liti causam dederunt; Hinc proinde Carolus, qui, ob aliorum masculorum naturalè, vel civilem præorientiam, erat unicus matris hæres, petebat à paterna hæreditate prius detrahi dictum debitum dotale ad favorem hæreditatis maternæ, foror autem excipiebat de dicto legato liberationis à quocumque debito, sub quo istud quoque creditum comprehensum esse prætendebatur, sed meritò prætenso rejecta fuit.

In disputationibus autem de super habitis, cum nullus caderet juris articulus in abstracto, tanquam in quaestione voluntatis, idcirco omnia, quæ hinc inde deducebantur, juxta ferè generalem naturam controversiarum sub ista materia cadentiùs, percutiebant interpretationem verborum legati, ac pondus præsumptionum, & conjecturarum pro testantis voluntate desumenda; Scribentes etenim pro sorore prætendente inclusionem huius debiti sub legato liberationis, principale fundamentum constituebant in amplitudine verborum universalium, atque in generalibus regulis, vel axiomatibus juris, super eorundem verborum operatione, quodque verbum universale, omnes, omnia complectatur, quodque qui totum dicit nihil excludit; Ponderando etiam ea, quæ habentur firmata in aliquibus decisionibus editis in *Romana fideicommissi de Alberinis sub tit. de legitim. & detract. disc. 31.*, in proxima quaestione, an scilicet prohibis per fidei committentem hæredibus gravatis quibuscumque detractioibus etiam ex causa dotium, ita prohibita censeretur etiam detractio debiti ex causa dotis matris ipsorum hæredum, ipsiusque testatoris uxoris, ex ibi deductis, cum similibus generalitatibus, super quibus, pro stylo ad satisfaciendum vulgo, atque ut distingueretur, quod esset scriptura juris, consuetum superfluum allegationum cumulum faciebant.

Scribens ego pro Carolo dictam comprehensionem negante [etiam cum sensu veritatis per Iudicem quoque agnitæ], dicebam, quod huius partis jura probabiliora essent, ex adeo frequenter insinuata verissima, imò necessaria propositione, in huiusmodi quaestionibus decidendis principaliter, ac perpetuò attendenda, ut immorandum non sit in verborum formulis, vel grammaticis significationibus, sed inquiri debeat substantia voluntatis ex factis potius quàm ex verbis; Potissimè verò at teta aliàs pariter sepius insinuata distinctione inter testatorem litteratù, qui per se ipsum, serio, ac studiosè in statu valitudinis testamentù composuerit; Et mulierem, vel illiteratum, seu etiam litteratum, qui ab infirma valetudine impeditus per Notarij, vel alterius organum ejus voluntatem explicaverit, ut primo

primo casu aliqua verborum ratio haberi debeat, in altero autē dicta substantia voluntatis ex factis potius, quam ex verbis desumi debeat, nimiumque clarus error sit, ac ineptia, totam vim constituere in nuda verborum formalitate, seu grammaticali significatione, cum reverā sint verba Notarij, vel alterius, non autem testantis, atque versabamur in secunda parte distinctionis, in testamento scilicet mulieris.

Voluntatis autem substantiam nimium clarē desumi dicebam; Tum ex causa per ipsam testatricem assignata principaliter respiciente administrationem ejus bonorum, eorumque distractionem ipso vivente, quando, ac de ipso tempore testamenti, praesupponi, vel praetēdi poterat ipse vir debitor pro debito consequutivo, ab ipsa administratione resultante; id autem nullatenus dicto debito dotali congruere poterat, quoniam cum dos consisteret in quantitate, hinc sequebatur, ut constante matrimonio, in ea non caderet administratio, quae non datur in re propria, neque verificari poterat terminus debiti, vel debitoris, cum debitum restitutionis nascatur, facto illius casu per mortem, vel divortium, aut alium in jure statutum, quamvis cum retrotractione ad suum initium, pro anterioritatis, vel potioritatis praerogativa.

Undē propterea dicebam intrare regulam, seu conclusionem generalem, ut facto legato liberationis, seu aliā facta quietantia de debitis, cum certae causae expressione, ad istam fiat restrictio, nisi aliā dispositionis tenor ostendat ex deductis *decis. 80. num. 6. & 7. post Merlin. de pignor., & apud Carril. decis. 151. num. 1. & in alijs.*

Ac etiam retorquebam ea, quae habentur deducta dicto *disc. 31. de legitim. & detract.* super non comprehensione debiti dotalis propriae uxoris sub prohibitione detractionis dotium, ut potē intelligenda de illa detractione, quae cum tractu successivo in bonis fideicommissi pro dotibus constituendis, vel restituendis proveniat ex dispositione juris in *auth. Res qua Cod. commun. de legat.,* ex ibi ponderatis.

Comprobari quoque dicebam nimium clarē hanc voluntatem ex pluribus facti circumstantijs, quae [ut dictum est] potissimum, ac principaliter in hujusmodi quaestionibus voluntatis attendi debent; Primò nempe ob summam valdē notabilem attentā loci, & personarum qualitate, undē propterea omninō verisimile est, quod id ad speciem deductum fuisset; Secundo ob magnam inverisimilitudinem resultantem ex numero filiorū, quos tunc testatrix habebat, & clarius ex ejus desiderio summo studio explicato perpetuā conservationis bonorum cum fideicommissio perpetuo, & successivo in utraque ejus linea masculina, & feminina, deinde quē in altero genere ut supra vocato, Hoc n. posito, omninō improbabile videbatur, ut viro liberē, & cum facultate transmittendi etiam ad extraneos summam, quae notabilem assis hereditarij partem constituere, remittere voluerit; Ideo quē deducebam vulgarem propositionem, quam pariter ad satisfaciendum superius enunciato incepto stylo cum superfluis inutilibus allegationibus exornabam, quod s. verisimile imaginem habet veritatis, inverisimile autem illam falsitatis; Quod quē [ut pluris advertitur in omni verē materia praesertim *sub tit. de fideicom.*, ubi frequentius de quaestionibus conjecturatae voluntatis agitur, ac etiam *sub tit. de dote ad materiam dotis confessatae, & alibi* istud verisimilitudinis, vel inverisimilitudinis argumentum, in materijs conjecturalibus

dicatur omnium maximum, ac principaliter a iudicantibus praec oculis habendum in alijs conjecturales, & argumentis metiendis; Iste quē est modus, quo hujusmodi quaestiones decidende sunt, non autem cum solitis frigiditatibus, generalium propositionum, sive grammaticalis significationis verborum, ut frequentius per leguleium vulgus fieri, praxis docet.

ROMANA LEGATI DE CARAFFIS

P R O

PRINCIPE BELVEDERII

Responsum pro veritate.

An per alienationem voluntariam legatorum, resultet legati ademptio, vel diminutio, si pretium unico contentum in bona erogatur, vel potius in rebus bonorum subrogatio.

SVMMARIVM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 An debitor census possit sibi remittere cum herede aliquo conjugum legatarij.
- 3 An, & quando per alienationem rei legata, cessatur ademptio legatarum.
- 4 De eodem, ut in re ademptio per alienationem voluntariam.
- 5 Secus autem per necessarium.
- 6 Declaratur.
- 7 De circumstantijs facti, ob quas una, vel alter modo sit respondendum.
- 8 Quid ubi pretium rei distraxit in aliam rem erogatum.
- 9 Quando potius pro herede, quam pro legatarij sit respondendum, & contra.
- 10, 11, & 12. Expenduntur plura iura de hereditate.
- 13 Quomodo ista quaestio decidenda sit.
- 14 De isto legato remissivo.

DISC. XLVIII.

Resupposita facti serie, de qua hac eadem causa *sub tit. de lib. com. disc. 52.* Cum testator mandasset praerogative, ut ex loco mortis, alijque effectibus in testamento designatis, cum detestamento pro habitatione Capalatium pro habitatione Capalatium, & Praetorium de familia, post ordinatam schedulam testamentariam, juxta seriem enunciata *sub tit. de testamen. disc. 1.* in serinio reposuit [quamvis non nisi in articulo mortis ad formam testamenti redactam], velo mortis 70. loca montium pro pretio contulerat 7500. cum quibus, ac alijs 4500. in pecunia numerata admixtis, censum in sorte principali detestatorum 12. m. emit à Collegio Romano Societatis Jesu; Hinc dicto Collegio post testatoris mortem, etiam censum redimere volente, per ejus Administratores, & Consultores, excitata fuit difficultas, an de pretio, seu extinctio fieri posset cum Principe Belvederij testatoris ex fratre pronepote, herede legitimo.